

- Ce e aia *polițai*?
- Un om al puterii.
- Ce treabă avea cu dumneata ?
- Cu cineva trebuia să aibă. Altfel de ce mai era polițai. Își făcea meseria. A fost dibaci. Nu reușea să mă prindă băut la volan. Dar într-o seară m-a așteptat în poartă. Și mi-a pus fiola.
- De ce ?
- Cum de ce ...Ca să se-nverzească.
- Și ce dacă se-nverzea?
- Cum și ce dacă? Mi-a luat carnetul.
- Care carnet ?
- Permisul de conducere.
- Și te-a schilodit?
- Nu el m-a schilodit, ci o bătrânică.
- Pe dumneata, un munte de om, te-a schilodit o bătrânică?
- Da, că era cu mașina. Iar eu, dacă mi-era permisul suspendat, mergeam cu bicicleta. Trebuia să cumpăr niște cuie de 12.
- Era departe ?
- Nu așa departe.
- De ce nu te-ai dus călare ?
- Călare m-am dus. Călare pe bicicletă. M-a șters cu mașina în depășire. Atât m-a atins, cu oglinda retrovizoare, dar a fost destul ca să mă trântască. N-am căzut eu de pe creasta șurii și-am căzut de pe bicicletă. Da ce căzătură ! Cu o sută cinșpe kile ale mele mi-am fărâmat șoldul. Fractură rea de tot, cea mai rea.
- Dânsa ce-a pățit?
- N-a pățit nimic. Polițaiul a zis că oi fi fost băut și m-am dezechilibrat singur. Cum să fiu băut, dimineața la 9 ?
- Nu sunt pravile în care să se scrie cine are dreptate ?
- Mă pricep eu la pravile ? Legile sunt meseria polițistului. Eu îmi știu meseria mea, dumneata pe-a dumitale, polițaiul pe a lui. El avea puterea. Eu aveam puterea să bat cuie, el puterea să te pironească bine cu legea.
- Cu puterea am avut și eu de furcă.
- Tot cu un polițai?
- Nu, cu Vodă.
- Te-a prins că ți-ai zidit nevasta ...
- S-a făcut că nu știe. Poate nici n-a știut. Poate nu m-a părât nimeni. Dacă mă osândeai, cine-i mai termina biserica? Pe el numai asta îl interesa: să-i termin biserica și să fie cea mai făloasă.
- Putea să te osândească după ce-ai terminat lucrarea.
- Și cu calfele și ucenicii mei, ce făcea? Că grija lui asta era: să nu mai facem una la fel

de măreață. Așa că ne-a isprăvit pe toți. În ziua când puneam crucea pe turla cea mare, a venit și a stat cu noi. Cu străjile în jurul bisericii. Când a fost totul gata, a pus străjile să ne dărâme schelele. După care a plecat râzând, lăsându-ne cocoțați.
- Clopotnița n-avea scară ?
- Și cum să ajungi de pe acoperiș până la scară? Noroc că aveam sculele cu noi, acolo, sus. După ce s-a depărtat Vodă cu străjile Sale, am desfăcut niște șindrilă, ne-am făcut aripi și ne-am aruncat în zbor. Eu m-am aruncat primul, ca să le dau curaj.
- Ai ajuns teafăr?
- Poate că da. Nu știu. După ce mi-am luat zborul, nu mai țin minte nimic.
- Te-au dus la doctor ?
- La ce doctor ?
- La ortoped. Pe mine m-au dus la cel mai bun doctor ortoped de la Spitalul din Sfântu Gheorghe. La cel mai bun! Că aveam bani, câștigam bine. Și când m-a lovit năpasta aveam de isprăvit o casă în Prejmer și o șură pe Valea Teliului. Da, da, m-am dus la cel mai bun doctor. N-am precupețit banii.
- Face aripi din șindrilă?
- Mai ceva! Pune proteze artificiale. Că zici că-i șoldul tău. Bineînțeles, din import. Scumpe și alea.
- Adică îți pune alt os?
- Numai capul șoldului, că ăla era fărâmat.
- Cum face?
- Îți face analize, te taie, îți scoate cioburile de ciolan, îți înșurubează proteza și te coase la loc. Apoi aștepți să se vindece.
- După ce te vindeci, mai poți să lucrezi?
- Dacă ai noroc, da. Dacă nu-ți greșește măsura.
- Măsura la ce ?
- La proteză. A mea a fost prea mare. Cum ai fi bătut cuie de 14 în loc de cuie de 12.
- Dar el nu știe că se măsoară de două ori și se taie o dată?
- Știe, că doar e om cu carte.
- Nu mă duce capul cum să greșești cuiele.
- Ceasul rău.
- Al cui ceas rău? Al doctorului sau al tău?
- Cred că al meu, pentru că după aceea era foarte supărat pe mine. Nici n-a vrut să mă mai vadă. Dar m-am ținut după el: Domnu doctor, eu nu pot merge, nu pot lucra, faceți ceva!
- Și a făcut?
- Mi-a zis până la urmă că dacă-mi cumpăr o proteză mai mică, el mi-o pune

peste două luni, că era foarte aglomerat. Ți-am zis că e doctor mare.
- Și ți-ai mai luat una ?
- El mi-a comandat-o, că eu nu mă pricepeam. La ce mă pricep eu? La coada de rândunică.
- Ști să îmbuci grinzile în coadă de rândunică?
- D-apoi cum? Ți-am spus că eram cel mai vestit. Și dumneta ști?
- D-apoi cum ! Ți-am zis și eu că eram cel mai vestit. Stai să-ți spun...
- Stai să-ți spun eu ceva! Pe-acolo, pe la noi, sunt foarte mulți unguri. Spre exemplu Vila lu domnu Sergiu au proiectat-o o arhitectă pe jumătate unguroaică și un inginer secui. Când veneau în inspecție pe șantier, vorbeau între ei ungurește. Eu nu pricep o boabă, măcar că mă cheamă Covaci. dar aveam în echipă un ȋigan, Bela, care știa ungurește. Îl trimiteam pe lângă ei să tragă cu urechea.
- Și ce vorbeau ?
- Că așa grinzii îmbucate în coadă de rândunică ei n-au mai văzut.
- Te-a costat mult proteza aia?
- Amândouă, cu ce i-am dat doctorului cu tot, lucrul la o casă.
- Păi asta-i foarte mult.
- Nu uita că-i om cu carte. Nu ca noi, niște proști.
- Măcar te-a făcut bine? Că te vedeam șontăcând.
- Cred că m-am făcut bine, dar am murit a doua zi după operație.
- Ce spui, cum așa ?
- Din vina mea.
- Ce vină să mai ai după atâta chin ?
- Lumea zice că am murit de frică.
- Ți-a fost atât de frică ?
- Mi-a fost, dar înainte de operație. Mă tot gândeam la ghinionul meu. Să-mi ia permisul, să mă șteargă femeia cu mașina, să stau doi ani în pat, să mă pot mișca numai cu ajutorul cadrului ... Și să nu mai pot lucra! La 45 de ani să nu mai pot lucra! Cum să mă cațăr pe acoperiș în cârje?!
- Bine, dar dacă ți-a fost frică înainte de operație, de ce n-ai murit înainte de operație ?
- Ce știu eu ? Trecuse o noapte cu bine. Era și domnul doctor mai vesel. Și dintr-odată, aripi de șindrilă ...
- Mai zi o dată, că te aud tot mai încet...
- Aripi de șin-dri-lă ...
- ... ai spus ...
- ... ripi de ... șiin ...

- **Ce e aia polițai?**
- **Un om al puterii.**
- **Ce treabă avea cu dumneata ?**
- **Cu cineva trebuia să aibă. Altfel de ce mai era polițai. Își făcea meseria. A fost dibaci. Nu reușea să mă prindă băut la volan. Dar într-o seară m-a așteptat în poartă. Și mi-a pus fiola.**
- **De ce ?**
- **Cum de ce ...Ca să se-nverzească.**
- **Și ce dacă se-nverzea?**
- **Cum și ce dacă? Mi-a luat carnetul.**
- **Care carnet ?**
- **Permisul de conducere.**

Teatrul zilelor noastre

Iubire și prejudecăți

Maitreyi, sexagenară, rememorează. Povestea-i de amor. Cu Allan, englezu`. Răpusă de familie și prejudecăți. Dezvăluită, pe rând, de cei doi. Întru celebritate nestrămutat. Dramatizată și regizată în zilele noastre de Chris Simion-Mercurian. Prilej pentru unii de Eliade să-și amintească. Sau, pentru alții, de filmele alea cu cântec, curat indiene. Eu unu`, rămas cu regretu`, din nou, că iubirile pier, nu arar, din cauza celor din jur. Drept e că, în speță, nici junele Allan nu se vădi ferm. Iară Maitreyi a mai și negat parțial idila. Deși, pân` la urmă, recunoaște clar: dragostea nu moare...

Cam asta e piesa, rezumând, desigur. O detaliară, recent, la Pitești, Maia Morgenstern și Raluca Aprodu. Doru Ana și Vlad Zamfirescu. Teodora Calagiu, Bogdan Albulescu. Raluca Mastalier și Dan Micu. Carla Maria Teaha, Mădălina Dorobanțu. La Casa Sindicatelor. Atent urmăritu-le-am jocu` fluent, firesc, adevvat. Slujind întrutotu` nobilului scop. De a-nfățișa și lumii de azi o tristă love story de secol trecut. Gingașă atât și nemuritoare. Semnificativă, fără îndoială. Arătând, la fix, cum e cu sentimentul ăsta etern. Da` și cu prejudecățile ce îi stau în cale, întotdeauna nefericit. Nemeritat ucigând-o, și dureros. În numele unor tradiții prea aspre. Nefast izvorâte din lipsă de înțelegere a caracterului ei inefabil mereu. Tocmai aci se află meritu` cert al acestei echipe de teatru. Ea punând în valoare binevenit narațiunea intrată peren în literatura de soi. Deopotrivă ireversibil. Recunoștință pe veci, Maitreyi Devi, Mircea Eliade, pentru spiritulu` vostru nestins...

”Revizorul” azi, mai de interes...

George m-andemnat și m-a invitat. Așa că fusei chiar la dânsu-n teatru acu` niște ani. Văzui ”Revizorul”, acolo, întâia oară. De tânăru` Gogol, scris odinioară. Aprigă satiră, criticând năravuri, implicit moravuri. Din timpul acela, de pe plaiu` său. Dar, fiind perenă, și la noi în vogă. Căci și-ntre Carpați corupția zburdă. Hoția și șpaga, prostia servilă, incultura grea colcăie și azi. Ele împingând a fi pus în scenă textu` renumit. De ”capitaliști” de la Comedie. Unde am găsit, cu mare plăcere, o echipă țaies. Unită cu rost și echilibrat. Cert, cu rezultat. Și posibil, clar, pentru fiecare să dea cât mai mult. Că-s actori rodați, profesioniști. Talentați în muncă, admirați din plin. Mălăele, Mihăiță is în capu` listei. Umblă-n juru` lor, cu folos vădit, Teodosiu, Mirea, Chelaru, Secoleanu, Dănilă, Măcelaru, Georgevici, Dobrovici, Racoți, Huluba, Ghițulescu, Urs. Dând viață-mpreună unei montări de Horațiu-ndrăznită. Izbutind trimiteri la contemporani. Nu doar râsu` simplu stărnind, ci și dând real de gândit, copios...

”Revizorul” bucureștean e un semnal de alarmă. Sigur nimerit și binevenit. Ce n-are nevoie de decor bogat, replicile, jocu` reprezentând totu`. Meritând să merg, să aud, să văd de mai multe ori (recent, iară, în Pitești, pe la Sindicate). Mulțumescu-ți, George, că ai stăruit până m-ai convins. Faceți bună treabă, la voi comedia având tâlc adânc, nu numai umor. Comicul abundă, da` spune ceva. Valabil și mâine, că lumea coruptă, necivilizată n-o pieri ușor. Cel puțin p-aci, în democrația a ”originală” în care trăim...

ADRIAN SIMEANU

Ștefan Ion Ghilimescu

CRONICA LITERARĂ

Să condamni nedreptatea și (sau) să rabzi pentru a fi mântuit

...narratorul lui Radu Ulmeanu reușește să surprindă perfect multiplele și demesuratele aspecte ale originalei patografii a lumii noastre, de acum și de aici, iar, în cazuri procto-eroto-uro, precum cel din urmă, dobândind parcă enormul suflu gratuit al babilonicului zeu al scrisului, scriptorul, cu toate resursele în alertă, pare să nu uite mnemotehnic nimic.

cronici

Cu *Siberii*(le) recente (ed. Tribuna, 2017) Radu Ulmeanu cred că epuizează în bună măsură evocația literară a unei părți însemnate din biografia sa. Pe care o transformă, cu un simț românesc puțin obișnuit, într-o serie de “istorii” înregistrate cu scrupulozitate de un narator omniscient ce nu părăsește aproape niciodată poziția obiectivei și atotștiutoarei persoane a III-a. Evident, fac abstracție aici de unele “depoziții” (rare, de altminteri) ale unor figuranți de fundal cărora autorul refuză să le ofere demnitatea dialogului. Absență stilistică deci, și neangajată procesual, o atare voce pare să consune, potrivit concepției astfel induse de către scriitor, cu gândirea suverană, abstrasă oricărui compromis, a unui cititor ideal. Efectiv aruncând în aer orice precept al canonului bineștiut al *romanului-biografie* (autobiografie), bazat în genere pe o viziune subiectivă a lumii, Radu Ulmeanu reușește performanța de a da consistență destinului fracturat al unui eu cu adevărat tragic, obiect predilect al descrierii, prin “veridicitatea” însăși a faptelor nude, fie că acestea expandează, la un moment dat, în regim surrealist, parabolic, simbolic sau de-a dreptul fantastic și grotesc. Depurate de orice dimensiune psihologică, la o primă ochire, cohorte de fapte par totuși a sta cumva suspendate în aer, prea puțin capabile, în aparență, să susțină o construcție nediferențiată. De aici poate abundența pe alocuri a “mortarului” sau, de pildă, schimbând registrul, necesitatea acoladei *legato*-ului: *Doamne, ce tânăra era/ Și ce frumos îl chema Benedict!* – o indicație de integrare fără doar și poate care nu degeaba împrumută, prin cel mai important membru al ei, chiar numele primei părți a romanului. Dacă nu va fi fiind - să luăm în calcul și această ipoteză – expresia ritmată, perfect conservată, în acest mod, a vârstei extazelor unei naturi poetice hegemonice, îmbătătită extatic de contactul cu muza chiar și în pragul sinuciderii... Să nu uităm apoi, totuși, că autorul acestei cărți a ajuns destul de târziu la roman, după ce s-a afirmat temeinic mai întâi în viața literară ca poet, și nu unul oarecare, cunoscătorii o știu prea bine.

Cu un titlu “sugerând (atât sincronie cât și post-factum) un delir al pustiului, fizic sau sufletesc”, cum notează autorul însuși undeva, *Siberii*(le) sunt, pentru a rezuma totuși cumva spiritul unei uriașe cantități de material narativ-expozitiv specific genului literar celui mai democratic, o “retrăire” la distanță, în prima parte, a schiloditului de către comuniști Heidelberg universitar românesc (Clujul dar și Iașul de la mijlocul spre sfârșitul anilor șaiszeci ai secolului de curând încheiat), cât și o *recreare* sau *transcriere/re-transcriere* (căci are la bază indiscutabil un nenenunțat decât *en passant* Jurnal), în a doua parte, a unei realități social-politice de-a dreptul monstruoase: infernul securisto-sadomasochist de dinaintea, din timpul și de după așa-zisa revoluție, *lovituie* sau ce va fi fost în anul 1989. În trecere, aș vrea să spun că, personal, mi-ar fi plăcut enorm să descopăr în textul romanului pe care îl discut aici măcar câteva eșantioane din acest “jurnal”, fie el, eventual, atribuit personajului central, fie depus, într-un fel sau altul, ca simplu eșantion al autenticității mărturiei martorului. Încheind paranteza deschisă mai sus, aș vrea să subliniez neapărat că această parte a

construcției românești poartă în mod semnificativ numele de *Răsărit și Apus*, sintetizând la o adică, nu exclud ca intenționalitate, “originalitatea”, *hit et nunc*, conjuncției gregare a două lumi în fond antagonice, în care noul promovat într-un exercițiu social-politic democratic, consolidat suficient de practica Vestului (însă atenție sporită și la malversațiile de ultimă oră ale Apusului lui Gyögy Soros & co!) va distruge și neantiza într-un sfârșit elementele absurde ale vechiului, temporar întreținute și agitate încă de perfidul malaxor al mașinăriei ideologice a Răsăritului. Punct cardinal, de unde, vai! ni s-a trâmbițat zi și noapte, mai bine de 45 de ani, binefacerile miracolului luminii *lămpii lui Ilici*, și al altor opaițe de tătuci și subordonați ai lor, prin care toate câte sunt ar fi trebuit să capete strălucirea proiecției unei diaporame de festival, în realitate, succedane de carton ale “realizărilor” unei societăți gregare la cheremul minții unor monștri analfabeți și ignari. Parafrazând un excelent scenarist, aș spune că absurda realitate românească mai mult sau mai puțin de ultimă oră este până la un punct nebunia tuturor actanților din *Siberii*, în timp ce doar pentru Vlad, ca personaj central al cărții, cu toate expediente sale de întreprinzător (alias Radu Ulmeanu), visul rămâne singura rațiune..., un ipostaz mai de grabă, îmi spun, pentru un poet și un ficționar de meserie decât pentru un ins înzestrat cu spirit de inițiativă.

Revenind la formula sui-generis a acestei scrieri, sigur, orice încercare de definire sau circumscriere a biograficului/autobiograficului devine superfluă câtă vreme încă mai funcționează superstiția, dar și exigența, la urma urmei, potrivit căreia genului respectiv nu i-ar fi permise ficționalizarea și nici invenția. Or, naratorul lui Radu Ulmeanu nu numai că schimbă din capul locului numele *andrisantului*, altfel riscând, din perspectiva exigenței obiectivității asumate, să creeze *a picture of own image*, dar citează lejer nu o dată o serie de “documente” care, speculând credulitatea lectorului în genere, trădează din prima un indiscutabil proces de voalare, din moment ce nu li se asigură o minimă protecție în ramă, cum ar spune francezul. Ma refer aici mai cu seamă la cea de a doua scrisoare atribuită de naratorul de serviciu poetului Florin Mugur (*octombrie 1974*) și care folosește în mod ciudat apelativul *Dragă Vlad*, un nume de împrumut, în realitate, încă neplăsmuit la data mai sus menționată; ca să nu mai vorbesc de scrisorile din spitalul militar al poetului Dan Codrea, să zicem, un personaj care, printre atâtea altele reale (Geo Dumitrescu, Ion Alexandru, Ion Gheorghe, Adrian Păunescu, Gheorghe Pituț, Matei Gavril, Romulus Guga, Nicolae Stoe, Ana Blandiana ș.a.) mie cel puțin nu-mi evocă, din păcate, decât elucubranta moarte a patronului *Hexi Pharma*... Din acest bun motiv, oare în ce zonă a realului, fantasmagoriei sau elucubrației pure ar trebui să înscrie și să ia până la urmă cititorul năucitoarea scrisoare a surorii lui Petru Cionteleu, pusă în pagină cu aceleași litere italice, coleg de cancelarie a lui Vlad la Școala din Baia de Aur (*22 aprilie 1968*), în care femeia oferă toate detaliile incestului între frați și a apoi a infanticidului pe care secretarul de partid pe școală îl comite și ascunde cu diabolic cinism, obligându-și sora

să facă pușcărie în locul său, pentru a nu-i periclita ascensiunea politică; Doamne, câtă criminală nebunie putea provoca comunismul! Dar povestea sau mai precis diversiunea racolării intra-securiste a nimfomanei secu-S.R.I.(istei) din Scuteni, soția ofițerului acoperit din cultură, Dorel Marchiș, de către securistul urangutan de la centru, Puiu, *Mândria Prohabului*, un individ atât de dotat, încât reușește să îi aprindă simțurile cadrastei cu epoleți albaștri chiar într-un mijloc de transport în comun aflat în mers în plin centrul capitalei? Dar prepotența unui asemenea exemplar reprezentativ (nu-i așa?) oare nu se confundă până la identitate și n-ar trebui luat drept etalon al rezultatelor operaționale ale celei mai performante instituții de reprimare create de statul comunist?! Nu e îndoială, mizând pe o meșteșugită șarjă gargantuescă, naratorul lui Radu Ulmeanu reușește să surprindă perfect multiplele și demesuratele aspecte ale originalei patografii a lumii noastre, de acum și de aici, iar, în *cazuri procto-eroto-uro*, precum cel din urmă, dobândind parcă enormul suflu gratuit al babilonicului zeu al scrisului, scriptorul, cu toate resursele în alertă, pare să nu uite mnemotehnic nimic. Mai mult, prin astfel de procedee, Radu Ulmeanu nu face decât să împingă întregul eșafodaj românesc într-o dimensiune burlesc-fantastă (fantasticul are întotdeauna o materialitate mai densă decât realitatea!), menită să sublinieze din plin comedia procesului degradării și decăderii perverse a unei lumi caricaturale, ieșită completamente din țâțâni. Lipsa de omenie, imaturitatea politică, prostia și incompetența crasă ridicate la rang de directivă, lașitatea jalnică, delațiunea metodică, meschinăria, îngrădirile de adevărat bantustan, ura și imoralitatea de subregn promisian, toate sunt simptomele edemului românesc de pahidermie social-politică la care conduc inexorabil efectele cauzelor determinate de natura prin excelență negativă a *sibir*(elor) comuniste.

Liber de orice formulă, însă mizând masiv pe descrierea asigurătoare de obiectivitate; aproape fără dialog, întrucât naratorul din *off* se complăce să rămână pe cât posibil indistinct, deși odată cu maturizarea personajului central nu s-ar putea pretinde că, la rândul-i, ar pierde pasul, dimpotrivă, mult mai exact ar fi să concedem că, prin dimensiunea interesului față de personajul principal, care împrumută suficient de multe date din biografia autorului însuși, *Siberii*(le) dețin în învelișul coconului parodic și burlesc, împletind nenumărate fapte și întâmplări care de care mai nenorocite, mai insolite și mai bizare - oglindă limpede a racilelor societății românești din ultimii cincizeci de ani – biografia neconvențională a unui cărturar și a unui om care a luptat pe viață și pe moarte să-și păstreze nealterată identitatea și libertatea de gândire, valorificând, pe cât i-a stat lui în putință, în niște vremi pline de căinoșenie, înzestrarea și talentul artistic cu care l-a binecuvântat Dumnezeu; cu generozitate și risipă puse toată viața în slujba unei concepții existențiale (și, evident, sociale!) melioriste și reformiste. Un anti-erou al unor vremi și într-o societate în care eroismul consta în a renunța la orice dram de demnitate elementară și a urma fără crâcnire politica de genocid a partidului unic, cântând din toți bojocii, și la unison cu gloata

Duminica e atunci când...

Romanul-poem al lui Ștefan Mitroi *Atunci când era mereu duminică* (RAO, 2017) se citește musai cu ochii închiși și cu baierile sufletului larg deschise. De fapt, nu se citește, ci se trăiește. Mă întrebați ce e duminica? „Duminica e un cuvânt dinaintea zilei de luni, care e un cuvânt dintr-o săptămână nouă”. Dintr-o viață nouă. Duminică e și atunci când ninge. Dar, mai ales, duminică e atunci când ești copil.

E vorba, așadar, despre universală duminică a copilăriei, când poți fi frate cu dudul (dudul vorbește prin dade, ca să știți și domniile voastre) și soră să-ți fie cucuveaua, când primăvara e adusă de berze (dar asta numai în satul tău, la Răzmirești e adusă cu barca de un unchi, paznic la gărlă, vă dați seama câte drumuri face „ca să poată căra în sat toți pomii și toate florile!”), când poți merge desculț pe Calea Lactee, când bunicii nu mor, ci se fac stele pe cer, când îți poți vopsi degetele de la culorile curcubeului... E acea vârstă când poți împărți câmpul dinăuntrul casei cu un greieraș ori umple Carul Mare cu trifoi proaspăt cosit, când poți auzi caii din pereți nechezând (dar, precaut, nu te bagi în discuția lor), când, în plină iarnă, primești în casă o sperietoare de ciori, așa încât să miroasă „în toate odăile casei a miez de vară” și să ți se umple buzunarele cu cireșe, când te dai cu sania din „vârful dealului, care era viața tatei”, până la vale, „în viața lui tataie Ion”...

Duminica e vârsta la care poți jura că balaurul fuge noaptea de sub sulita Sfântului Gheorghe din icoana veche a bunicii, face numai blestemății – bea vinul roșu păstrat în butoiul din beci, ba se mai duce și pe la Sanda lui Cioară, ibovnica lui, dar totdeauna se întoarce la locul său, în icoană, căci știe că atunci când rămân fără lemne, cei ai casei se încălzesc la focul pe care-l suflă el pe gură.

E vârsta totalei inocențe, cu zeitățile ei protectoare, când mama trage norul și „duce ploaia cu prăjina prin tot satul”, iar tataie „ține fulgerele la distanță cu biciul”, fiindcă „rostul lui tataie pe lume e ca să nu-mi fie mie frică de nimic”.

E vârsta când îl poți vedea pe Dumnezeu prin gaura din acoperiș, chiar îi poți scrie scrisori pe cer, musai scurte, să nu consumi prea mult cer, „ca să aibă tataie Ion și celelalte stele unde să răsară noaptea”, când poți merge să-l colinzi, căci am uitat să vă spun Dumnezeu este și el om, dar din cer, „adică din alt sat”, un sat „ca al lor”, iar oamenii se au bine cu cei ce-l locuiesc. De pildă, „când se întâmplă să le lipsească un lucru, se împrumutau de la ei, după cum și cei din cer luau te miri ce cu împrumut de la oamenii de la noi din sat”. Cel mai adesea, oamenii fac un fel de troc cu divinitatea – ei îi dau grâu și porumb („unde să semene acolo sus?”) și vin (căci celor din cer „nu le trecea setea decât cu vin”), în schimb vor ploi „de care aveau cea mai mare nevoie”. Afacere cinstită – „o strachină de zeamă de varză pe o strachină de ploaie!”.

Vârsta când ploile sunt botezate după rude – ploaia tata „s-a nimerit într-o vinere pe la sfârșitul lui septembrie”; o ploaie îmbufnată e „leit mamaia Niculina”; ploaia mama „parcă ploua cu lumina ochilor mamei, căci din ziua ce era se făcuse și mai ziua afară”.

Ceva mai complicat e cu zilele săptămânii – cu sâmbăta „o aseuiam pe

mamaia”, cu duminica pe tataie, iar mama e ca o zi de luni, „cu ea începea săptămâna. Și începuse și viața mea”. De fapt, orânduiala zilelor săptămânii o ține cucul din ceas, dacă se strică, zilele umblă „brambura prin sat, după cum le venea lor pe chelie” – la intrarea în sat era marți, prin dreptul primăriei era duminică, „în dreptul casei noastre era miercuri”...

E vârsta nedumeririlor, când fie iei de-a bună vorba preotului, cum că oamenii sunt făcuți din pământ, și-ți închipui o „cărămidărie de oameni” unde „părinții care vor să aibă un copil vin cu pământ de acasă” (că d-aia oamenii nu sunt făcuți toți din același pământ, cu siguranță Mitică țiganul e plămădit din pământ negru), fie te gândești că mai greșește și popa – tușa Ivana, de pildă, este făcută din lumânări, „d-aia și este atât de galbenă”. Bașca toate rudele făcute din flori – tataia Gheorghe din flori de Mâna Maicii Domnului, mamaia Niculina din flori de salcie („îi place să plângă din orice”), mama din busuioc (îi miroso mânăile a sfințenie). Iar dacă cei făcuți din pământ se vor întoarce în pământ, după cum zice popa Cârlig, „cu ceilalți ce-o să se întâmple?”.

Și cu gradele de rudenie e mare bătaie de cap, adicătelea cum îi pot fi rude apropiate rudele mamei care se aflau departe, iar cele apropiate cu casele sunt totuși rude îndepărtate?...

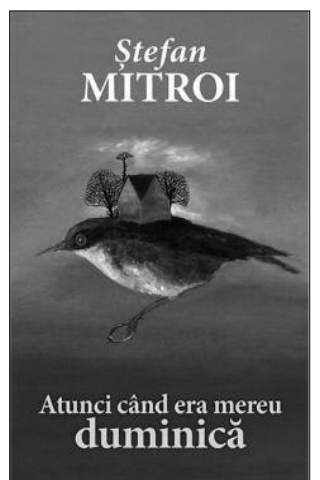
Duminică e și atunci când crezi că viețile oamenilor sunt ghelele de lână păstrate de mamaia Nicula lângă mașina de tricatat, frumos rânduie și cu numele fiecăruia scrise pe ele, că nu degeaba „zicea tata că i s-a mai rupt unuia firul vieții”, atunci când bătea în dungă clopotul de la biserică... Carevasăzică, oamenii nu umblă cu viețile la ei, „le țineau undeva înfășurate pe un ghem”...

Întors în copilărie (deși dacă m-ați întreba pe mine v-aș spune că n-a plecat niciodată de acolo, adică n-a „trecut prin timp”, pentru că de copil a priceput că „bătrânețea nu seamănă cu ploaia”, vine și trece, și nu s-a lăsat ispitit), naratorul-copil se dă în leagăn, în leagănul cuvintelor, vreau să spun, se cocoată în corcodușul metaforelor, face echilibristică pe sârma subțire dintre sensul propriu/denotativ și cel figurativ/conotativ: îi place să doarmă pe patul puștii, constată că războiul de țesut al mamei e de „vreo sută de ori mai mic decât războiul de la Plevna”, așteaptă să se crape de ziuă precum crapă varul de pe perete...

Din când în când, încearcă să explice, să pună ordine în vorbe. „Botezul e un cuvânt despre spălarea numelui nașului în această apă, și abia după aceea despre luarea lui la purtare de către fin”, iar „cuvântul asfințit e despre venirea serii, spre deosebire de cuvântul sfințit, care este despre apa din căldărușa popii.” Mai sunt și altele, desigur! Cum ar veni despre bătrânețe:

„Bătrânețea e un cuvânt despre atunci când nu mai vrei deloc să privești în depărtare.” Clar, nu!? Adică *Atunci când era mereu duminică* este o carte despre cât de tânăr e Ștefan Mitroi care nu doar că privește până hăt, departe, „cu multe mii de ani în urmă”, ci și scrie! Poate cel mai frumos poem dedicat Copilăriei...

„Bătrânețea e un cuvânt despre atunci când nu mai vrei deloc să privești în depărtare.”
Clar, nu!?
Adică Atunci când era mereu duminică este o carte despre cât de tânăr e Ștefan Mitroi care nu doar că privește până hăt, departe, „cu multe mii de ani în urmă”, ci și scrie! Poate cel mai frumos poem dedicat Copilăriei...

acefală, un repertoriu de ode și epode inepte despre “realizările” *toașului* etc., etc. Asemeni, un exemplu pe cât de tonic, tot pe atât de dramatic, al credinței în valoarea expiatorie și redemptivă a artei, în care trebuie să crezi și pentru care merită să lupți până la capăt, adeseori singur și împotriva tuturor... Construct prolix, cu scriituri diverse, reunind și translând medii dintre cele mai pitorești și mai variate, întreținând permanent complicități și încrucișări de roluri, intersectări de unghiuri și uzurpări deopotrivă ale timpului referențial și timpului interior, *Siberii*(le) reunesc un *quatuor* esențial de secvențe, vârste și muzici interioare, dacă vrem, suficient de distincte, chiar și când își armonizează nuanțele; cutii de rezonanță subtile ale realității și desigur, totodată, instrumente ce se țin și își complinesc sonoritățile împreună. Cu un timbru specific de alămuri în registru grav, rolurile distribuite de persoana a III-a a autorului-narator rămân, ca amplitudine a sonorității și rezonanțelor, fundamental muzicale; astfel, adolescența zgomotoasă și incipient formatoare, chiar și în afara unei programe de studiu obligatoriu, răspunde și umple bine spațiul vast a rătăcirilor nomade (de bariton) ale personajului-obiect, aflat mereu, de pildă, în căutarea unui loc de muncă pentru a-și întreține de bine de rău familia. Pe intensitatea cu note sadice ori expresioniste a unei astfel de surdine, punctată când și când cu izbucniri de umoare, anti-eroul trebuie să lupte cu o armată de securiși și de alți năimiți ai regimului comunist draconic, punând la bătaie tot ce are mai bun (talent, instinct de supraviețuitor, inteligență, răbdare și curaj) pentru a-și afirma înzestrarea scriitoricească și, într-un mod superior, a da un sens vieții sale. În această zonă ar trebui să caute cititorul partea cea mai vie și mai expresivă tematic a cărții, îndelung pregătită și perfect integrată în întreg. Pe crescendo(ul) ei punctat de autor cu notele înfruntării tot mai personale a fiarei comuniste cu mai multe capete, evenimentele în cascadă ale revoluției din '89 și mai ales confiscarea și deturnarea de către S.R.I.(ul) lui Ion Iliescu a noii puterii politice îi amintesc – și scriitorul face direct trimitere, dacă nu greșesc, la atât de grava *Simfonie a 8-a* a lui Șostacovici (cu multe alămuri și acolo) – de perfida manipulare pe care sovieticii au pus-o la cale în 1943, schimbând cu de la ei putere titlul celebrei lucrări, botezată acum *Stalingrad*, ca și cum celebrul compozitor rus ar fi adus un omagiu celui mai mare carnagiu din istoria omenirii, lucru de neadmis și cu totul împotriva adevărului. Un tip de diversiune și schimbare a semnului realității care alimentează din plin manifestările varii și ale actualului post comunism. Nu intru acum în detalii.

Quatuor(ul) alămurilor lui Radu Ulmeanu se încheie, dacă ignorăm apendicele despre tehnicile retrairii încarnărilor succesive, *prin experiența respirației integratoare* (și insertul final ar merita cu prisosință o discuție separată, vizavi de o posibilă reinterpretare a întregului), cu câteva note de mare rafinament prozastic, o bijuterie în tot cazul care pune în scenă cu un aplomb literar absolut remarcabil povestea plină de peripeții a unei călătorii în Occident, făcută cu autoturismul prin '92 : beletristică la superlativ, echilibru perfect, rafinament și superioară detașare ironică. Un eșantion *materiam superabat opus!* Dacă ar fi fost să decid eu, cu această piesă de aleasă virtuozitate ar fi trebuit să pună punct autorul nostru atât de originalei sale producții epice, fiindcă în ea este indubitabil vârful însoțit al muntelui și tot aici locul încununării. Dar, domnia sa iată că nu o face și ne invită pe fiecare, după puteri, să privim totul, la sfârșit de drum, eventual, din perspectiva unei mize cristice, atotiertătoare... Cine va răbda până în clipa din urmă va fi mântuit, sună cuvântul *Evangelheliei*...

Alexandra Pârvan

in memoriam

Luiza Petre Pârvan: Un concert de pian pentru clapele timpului

Căutând să fac un portret al Luizei Petre Pârvan, acum, la vremea portretelor care se conturează în lipsa modelului, cred că pot afla o cheie a vieții sale la începuturile maturității școlare, în cele două licee pe care le-a făcut simultan în București: „Sf. Sava” și „George Enescu”. „Sf. Sava” e renumit ca loc al excelenței, deoarece acolo au absolvit un număr năucitor de personalități, mai ales prim-miniștri, demnitari, diplomați, academicieni, dar și revoluționari, generali, inventatori, aviatori, câțiva literați și artiști de anvergură, nobili și chiar un rege al României, Mihai I. Oricum ai lua-o, însă, chiar și înregistrând nume ca Theodor Aman, Ștefan Luchian, Camil Petrescu, Ion Vinea și alți câțiva ca ei, „Sf. Sava” este un loc de unde ieși pregătit pentru o viață de muncitor. Adică, ieși echipat să devii profesionist de excepție, dar ultimamente un om care trage din greu la jugul lumii banale din care facem toți parte. În schimb, dintr-un liceu de muzică, nu ieși muncitor, cum arată bine și numele lui Enescu. De acolo ieși cu ceva care nu e transformabil în materie, lecție de istorie, date, titluri, sau măcar în ceva util, dar care transformă absolut orice atinge în lumea de carne și oase a muncii. Despre aceste două existențe, care sunt mereu una, va fi portretul de față.

În casa noastră e un pian al Luizei Petre Pârvan, mama, dezacordat de peste 30 de ani – toate acordurile din el au trecut în cea care a continuat să cânte fără sunete, o partitură pe care o crea cu finețe, forță, tehnică și inventivitate, la clapele timpului ce amenința mereu să se închidă pentru ea. Și atunci, Luiza Petre Pârvan, îl interpreta, exact ca pe o muzică, ce se compune nu atât din propria ei substanță, sunetul, ci din ceea ce trece prin sunet și îl deschide, îl împinge în lume, îl așază în auzul tuturor. Așa se face că Luiza Petre Pârvan a avut 40 de ani de viață, 34 de ani de moarte și 74 de ani de sănătate curată. Pentru unii a fost savistă, pentru alții colega de la pian, sau prietena de grupă 329b de la filologie, partenera de cenaclu Tomozei, prietena din grupul „de poezie” al lui Cezar Ivănescu, sau asistenta întru Eminescu a lui Augustin Z.N. Pop, pentru mulți a fost specialistul în poetică și stilistică sau profesoara universitară „de temut”, pentru două serii de elevi a fost diriga îndrăgită, în general a fost teoretician literar și comparatist redutabil, întotdeauna și oriunde dascăl pur-sânge, pentru alți câțiva a fost pacientul care le ușura sarcina grea de doctor, pentru mulți colega de pat fără șanse, cu darul de-a scădea nivelul descurajării din aer, pentru doar doi a fost mama, dar a avut copii nenumărați, pentru câțiva a fost cea lângă care păseau alături la plimbare și în viață, iar pentru mine a fost toate acestea și ceva în plus.

În toate aceste ipostaze, a împărțit enorm de multe lucruri și iată câteva exemple, luate din mulțime și pe scurt. Cu magistrul Augustin Z.N. Pop, conu’ Gusti pentru ea, Luiza Petre Pârvan a împărțit, dincolo de sarcinile universitare de predare, o atmosferă de Eminescu. De fiecare dată când îmi vorbea despre Eminescu, rămâneam cu impresia că îmi vorbește de un străbunic sau de cineva din familie, la care nu se poate ajunge cu niciun chip, dar care e extrem de prezent și căruia îi datorăm o parte din suflet. Senzația pe care mi-o dădea vorbind de el, sigur nu venea din conferințele regulate pe care le ținea în tinerete și cu un anumit ecou public la Tehnic Club, în Pitești, la fiecare 15 iunie comemorativ. Cred că venea din acea „geografie literară” pe care îmi spunea că Augustin Z.N. Pop a lansat-o, și care se transforma pentru ei doi în turnee homerice pe urmele lui Eminescu, prin Bucovina, la mănăstiri, unde totul devenea un banchet supranatural la care conu’ Gusti era primit de păstrătorii pașilor poetului cu exclamația „divinul Augustin!”. Sau poate venea din momentele în care conu’ Gusti apărea la noi acasă, îmi măsura lungul nasului și declara că am „o idee de nas” – probabil exact ideea care putea percepe atmosfera de Eminescu.

Cu Cezar Ivănescu, pe lângă întâlnirile de la mansardă, care stăteau la fel de mult sub muza poeziei cât și a lui Mary, vital-omniprezenta soție a poetului, Luiza Petre Pârvan împărțea un trac al interpretului (în cazul ei, al pianistului) – ambii aveau dificultăți uriașe cu interpretarea muzicii în fața unui public, responsabilitatea pentru sunetul dat celorlalți îi răscolea prea tare. În acel timp, Luiza Petre Pârvan publica cronici literare în revista *Argeș*, la care colabora constant încă

din primul an de apariție, 1966, exact anul când ea a ajuns în Pitești, repartizată la Institutul de Învățământ Superior, actualmente Universitatea din Pitești. Cu Cezar, care atunci locuia chiar în clădirea redacției, împărțea și dedicații ca aceasta „Dulcei mele prietene Luiza Petre, toată iubirea subsemnatului”, pusă pe *Rod*, una din obsesiile literare ale poetului. La vremea aceea, ea semna Luiza Petre, și primea curent cărți la redacția *Argeș* pentru rubrica sa de recenzii. Un scriitor care intrase sub pana ei analitică crezuse că Luiza Petre e un nume inventat, fiind „prea frumos să fie real”. Cu Cezar, pe lângă poeme cu *rod*, cu Mary, cu mansardă, cu muzică, cu aer de „prea frumos”, mai împărțea și o poză oferită mie, care a lăncezit în portofelul meu pe tot timpul studenției: când am plecat la București, mama m-a înzestrat cu un mic portret al lui Cezar, pentru eventualitatea în care aș fi avut nevoie să-mi aflu acolo un prieten în ale poeziei.

Într-una din internările ei finale, cu vreo lună înainte de a mă lăsa doar cu amintiri pentru acest portret, întrebată fiind cum se numește de către o doctoriță ea a răspuns „Luiza Petre”. Doctorița, care nu vedea niciunul din aceste două nume în buletinul pacientei (fiindcă Luiza se trage din Eliza), nu avea cum să înțeleagă că mama avea dreptate. Numele „inventat” este numele ei real, la fel cum fiecare nou sunet pe care îl scotea deja de zeci de ani, reușind să mai apese încă o clapă a timpului mereu grăbit pentru ea, era și acela o invenție, ceva de necrezut, dar cât se poate de real. De ce spun asta? Pentru că nu ieșea niciodată la suprafață abisul primejdiei de moarte constante în care o boală severă și alaiul de șoc al suferințelor și complicațiilor medicale fără număr o țineau de vreme îndelungată – la vedere ea ținea altceva, exact acel ceva care poate transforma în armonie lupta cu timpul. Și chiar acest lucru care nu poate fi cuprins sau fixat de nimic în lumea de trudă, este, nu întâmplător, primul pe care și-l amintesc acum cei ce îmi vorbesc de ea, nu doar apropiații, dar, de pildă, doamna de la ziare, doamna de la cofetărie, vecina de lângă patul ei de moarte din spital sau persoane care nu au mai văzut-o de ani buni: un zâmbet. În spatele lui, anduranță, blândețe, rigoare, înțelegere, demnitate, plutire.

Din acel zâmbet au ieșit toate performanțele Luizei Petre Pârvan, realizate în condiții de brutală adversitate. Considerând opera ei scrisă, e vorba de primul curs publicat de *Teoria literaturii* de după 1989 (în 1992, cu cinci ani înaintea următorului apărut pentru nivel universitar) și studii de pionierat pe piața de carte românească: prezentarea poeziei romantismului, în variate literaturi, în formula sa stilistică (*Romantismul. Studiu stilistic*, 1995), analiza naratologică *Don Quijote – un metaroman* (2000) sau exegeza pragmatică *Strategii textuale și argumentative în Țiganiada* (2002). Cât privește opera nescrisă, lucrarea sa de profesor, Luiza Petre Pârvan a dus-o până la sacrificiul de sine, atunci când lupta pentru standarde neîntinabile în activitatea universitară s-a îmbinat cu bătaia și mai crâncenă cu moartea care se dădea deja de multă vreme în corpul ei, pomenit astfel brusc, încă o dată, secerat. Ca să nu câștige moartea, nici în corp, dar nici asupra integrității ei morale și intelectuale, Luiza Petre Pârvan s-a văzut nevoită să părăsească profesia de universitar la 59 de ani. Dar zâmbetul și vocația de profesor le-a păstrat.

Astfel, mergând la clinica de dializă de trei ori pe săptămână și pentru vreme lungă plecând acolo de fiecare dată fără să știu dacă se va mai întoarce, datorită complicațiilor subite care apăreau regulat în timpul dializării, mama făcea acolo, pe acel pat de care stătea legată patru ore, lecții de italiană cu o asistentă care dorea să plece la un schimb de experiență. De atâtea ori ducea în geantă cărți pentru colega ei de salon, mult mai tânără, pe care le discuta apoi cu aceasta și adesea din capul ei plin de cărți sporeau și bibliotecile doctorilor, după recomandările de lectură făcute de ea. Vorbind numai de dificultățile *fizice* ale existenței ei, acestea erau majore și numeroase: gesturi, mișcări, acțiuni care pentru un om în putere sunt atât de simple și banale că trec neobservate, pentru ea se puteau realiza doar cu efort și strategie, cu perseverență, atenție, răbdare, determinare și energie, de la gestul minim de a scoate o pastilă din folia ei, până la cel extrem de provocator, suprem chiar, așa cum a fost și la început, de a pune un pas înaintea

celuilalt și a crea mersul. Iar ea trecea prin ele, cu acel zâmbet de neînțeles și de necurmat. „Nu știu cum mai puteți zâmbi”, i-a zis o doctoriță în ultima ei săptămână de viață, pe patul de la urgență unde o examina. Iar pacienta de pe patul vecin, din salonul care i-a fost ultima casă, năucită de forța acelui zâmbet fără moarte mi-a zis: „Și de la statul pe un pat, așa cum stătea doamna, am învățat.” Iată, zâmbetul ei sau ea, totuna, profesori de viață prin simpla lor stare de a fi, la care brațele morții n-au putut ajunge.

Luiza Petre Pârvan s-a format la două școli: una a performanței, unde se trudește și se fac lucruri de vârf, și alta a muzicii, unde se creează ceva ce trece prin orice muncă și dincolo de aceasta. Existența ei s-a scris între munca grea cu timpul, care i se oferea și i se fura mereu cu violență, o muncă pas cu pas, și muzica pe care o scotea din timpul astfel dat, ieșită odată cu acel zâmbet ca un pas uriaș, întins arc de curcubeu peste durere și moarte. Când eram prea mică să-mi mai amintesc vârsta în cifră, într-o seară, în timp ce-și pregătea cursul pentru a doua zi, mi-a citit înainte de culcare uluitoarele versuri „Dintr-un bolovan coboară / pasul tău de domnișoară”, versuri coborâte ca un baros peste zornăitoarele versificații despre patria română ce mi se livrau în afara casei și-mi sugrumau pasul cu ghiuleaua lor, versuri care mi-au făcut până și ursuleții de pe pijama să-și miște pasul dintr-o frunză, o pasăre sau un bolovan apărute ca din senin, versuri care m-au despărțit definitiv de mama pe când mi le citea și-mi deslușea cum să *văd* „pasul”, care m-au izbit cu capul de enorma oglindă venețiană atârnată din moși strămoși deasupra patului și m-au făcut să plec în lumea largă, în acea lume în care se umblă cu pași uriași cu funde roșii, pe deasupra apelor.

Luiza Petre Pârvan a avut enorm de multe lucruri de împărțit. Mie mi-a dat acel pas de ușurimea sunetului, ivit din suavitatea și determinarea cu care ea apăsa pe clapele timpului.

MĂ LUPT CU ORELE NOPTII

*Însemnări de Luiza Petre Pârvan
aranjate în poem de Alexandra Pârvan*

Scriu încet, greu și gândul
fuge repede înainte, nestăpânit
pielea mea s-a subțiat ca pergamentul
mă lupt cu orele
parcă totul stă pe loc și totuși
vremea trece cu mărimi nedefinite
curge spre infinit luând cu ea
oameni, animale, plante, totul e în schimbare
noptile sunt infernale
îmi mișc picioarele, dar stau totuși pe loc
zile după zile trec repede, terne
și mă găsesc în același loc, vechi,
neschimbare, n-am mai zgâriat
litere aici, cuvintele mele
se înșiruie după scurtime
și aproape la fiecare pas
aleg din mai multe variante
unul mai ușor de scris, mâna
se încordează de fiecare dată,

literă după literă,
las mereu sânge pe linie, care se aruncă la coș
trebuie să mă obișnuiesc cu anormalul
impresia pe care o las este că mă simt bine
dar forțele mi-au scăzut simțitor
merg foarte încet, nu mai am ritm,
e tare frig afară azi, dar
sunt hotărâtă să ies, STRADA,
atât de banală și neobservată
când ești în plină activitate, tânăr
și-atât de vie, palpitând,
atât de energizantă când ea înseamnă
însăși VIAȚĂ – să mergi, să vezi oameni,
să simți pulsul orașului,

voi merge în continuare
cu sabia lui Damocles deasupra capului
parcă trag tot orașul după mine...
vreau să fie soare
timpul – accelerat spre final –
am ieșit
să nu fie strada goală.

Poetica „intrusului“ nepoetic în *Ucenic la clasici*, de Costache Olăreanu

Dintre toate caracteristicile și funcțiile pe care teoreticienii jurnalului intim le-au atribuit acestei specii de-a lungul vremii, una corespunde, mai fără echivoc decât toate celelalte, profilului literar al lui Costache Olăreanu: atenția acordată faptelor mărunte, demonstrarea capacității lor de a mișca, de a genera întrebări sau răspunsuri, de a oferi un spectacol de viață miniatural. Conștient de micimea lor, prezentate ca atare, cu un zâmbet ironic binevoitor, fragmentele de real, (Nicolae Manolescu numea chiar *Ucenic la clasici* un „triumf al fragmentului“ în *Istoria critică a literaturii române*) cuceresc adesea prin bizarele lor luciri parabolice. Alteori, ele se remarcă prin contrastul puternic între platitudinea situațiilor prezentate și conotațiile care li se asociază prin vocea unui autor lucid, cu un spirit critic și autocritic foarte dezvoltat, gata oricând să își ia în răspăr fraza tocmai încheiată și inclusiv condiția celui care o așterne pe hârtie. Nimic osificat, nimic definitiv. Totul stă, în jurnalul lui Costache Olăreanu, *Ucenic la clasici*, sub auspiciile favorabile ale unei îndoieli metodice care îl ferește de dogmatism, de fanatisme, de obtuzitate.

Obiectivul declarat al tânărului autor (amendat, ulterior, de instanța târzie a scriitorului matur care adnotează textul, oferind câteva descrieri în plus acolo unde consideră că relatarea omite scene mult prea prețioase pentru a nu rămâne ca document posterității) este să scrie cât mai simplu. Acest deziderat al stilului lapidar nu îl conduce, însă, cum ne-am putea aștepta, la schematism, la aspectul de notație telegrafică, așternută în fugă. Cartea lui Costache Olăreanu este demonstrația de forță a faptului mărunț, a rutinei cotidiene, cărora diaristul le scoate la iveală resurse artistice nebănuite. Ceea ce face ca însemnările să poată fi citite ca pagini veritabile de literatură este cultivarea surprizei, a insolitului inserat exact acolo unde cititorul s-ar fi așteptat mai puțin. Iar ineditul este, cel mai adesea, un efect al contrastului puternic pe care îl stabilesc termenii comparațiilor. Asocierile de imagini, juxtapuneri de planuri disparate, creează adesea efecte comice, un fel de contraste între esență și aparență, mai precis între alura banală a faptelor prezentate și rezonanța profundă pe care le-o atașează, dar nu cu gravitate sinceră, ci voit naiv, histrionic.

Intuim, pe măsură ce lectura avansează, un autor care știe să guste micile farse pe care i le întocmește hazardul, care se amuză subțire ori de câte ori se ivește un prilej bun. Râde cu grație, inteligent, cu ochii calmi, larg deschiși, sensibili la comic, dar menținând de fiecare dată o distanță critică față de spectacolul vieții, o rezervă, o rezistență care îl ferește să alunece în fascinație oarbă. Iar tonul serios în care prezintă astfel de situații le sporește efectul comic. Iată, pentru început, o însemnare care începe ca orice notație așternută cu aerul indiferent cu care se contabilizează mărunțișurile cotidiene, dar care se încheie cu o surpriză: „Cu tata la baia de aburi. Un bărbat de 150 de kg își mărturisește greutatea după cinci minute de ezitări și grații“. Este, în fond, jocul unei discordanțe flagrante (și generatoare de comic) între datele obiective ale concretului și conotațiile care li se acordă, între statura personajului și suavitatea gesturilor pe care i le sesizează tânărul observator. Sunt foarte frecvente astfel de pasaje în care coexistă elemente incompatibile. Într-un alt fragment, autorul pornește de la consemnarea banală a unei activități parcă anume alese pentru a exprima platitudinea și absoluta inexpressivitate, pe care pliază, însă (aici este surpriza) o galerie de figuri alese, de la fete cu chipuri diafane la oameni din clase sociale respectabile: „Tot orașul mănâncă semințe. Fete frumoase, cu voci diafane și tenuri imaculate, mănâncă semințe. Profesorii fac același lucru dimpreună cu elevii. Tata îmi spune că și la Tribunal, în sala de ședințe, se aud mici pocnituri. La drept vorbind, acestea sînt mai mult decît o simplă plăcere. Cine are tăria să refuze un pumn de semințe?“.

Antifraza este procedeul care convine cel mai bine structurii autorului, spectator cu mult umor al unei lumi în care detailiul, aspectul insignifiant în aparență, este elementul-cheie ce dă sens întregului, chiar dacă aceasta înseamnă, de atâtea ori, compromiterea măreției lucrurilor și

coborârea lor în derizoriu și trivial. Însemnările lui Costache Olăreanu evocă, de multe ori, realități care s-ar putea rezuma parafrazănd exclamația care încheie poemul *Lecția despre cub*, al lui Nichita Stănescu: „Ce tablou perfect ar fi fost acesta de n-ar fi intrat banalul în scenă!“. Acesta este, de fapt, algoritmul: o imagine cu pretenții de grandoare, desăvârșită sau cel puțin respectabilă, este brusc proiectată în rama unui spectacol de comedie printr-un insert-surpriză menit să compromită totul. Nu altfel arată definiția pe care o dă Costache Olăreanu jurnalului: „Definiția jurnalului: te afli într-un castel, pereții sunt plini de panoplii, ici un Velázquez, dincolo un Rubens. În jurul tău, femei frumoase, pași jucăuși, un nebun. Pe o estradă, orchestra își acordează instrumentele. Un crepuscul vioriu incendiază vitraliile. Tu te așezi la o masă lungă și muști dintr-o ceapă.“. Îl ghicim pe autor zâmbind satisfăcut de întorsătura neașteptată dată imaginii, savurând amuzat decepția pe care o provoacă spiritele calofile, adepților stilului înalt, pentru care asemenea „accidente“ sunt de neconceput.

Poetica „intrusului“ nepoetic pe care Costache Olăreanu o practică din abundență în *Ucenic la clasici* este, totuși, diferită de estetica modernistă a ultragierii bunului-simț prin etalarea ostentativă a urâtului. Acești „intruși“, elemente mai mult caraghioase decât triviale care fac notă discordantă cu ansamblul, nu au forța și nici rostul de a „șoca burghezul“, ca să cităm celebra formulă a decadentismului francez (*épater le bourgeois*). Ceea ce urmărește autorul este jocul cu ineditul, foarte consecvent și – am putea spune – chiar programatic, având în vedere că el face parte dintr-o orientare mai amplă a prozatorului către ludic, către extragerea, cum foarte cuprinzător formula Mihai Zamfir (în studiul *Cealaltă față a prozei*), a miracolului din banalitate. Înzestrat cu organe de percepție foarte sensibile, studentul Costache Olăreanu are iscusința de a literaturiza faptul cotidian, nu înfrumusețându-l, ci dimpotrivă, așa cum am văzut, transcriindu-l cu nonșalanță, dând realităților celor mai banale dreptul la cuvânt, privilegiul de a fi incorporate în discurs.

Această „democrație literară“ prin care se reabilitează ca temă viața simplă, modestă, anodină, avea să fie, cum bine se știe, una dintre cele mai clamate caracteristici ale postmodernismului. Costache Olăreanu descoperă, aplecându-se asupra detaliilor, o infrarealitate, un nivel doi, un fel, am putea spune, mai pretențios, de „joc secund“ al vieții de toate zilele, o față a lucrurilor neglijată pentru faptul că nu ține de logica imediatului, a condiționărilor care absorb toată atenția celor ancorați în rutina existenței. „Ucenicul la clasici“, însă, știe să se sustragă acestui prizonierat al rutinei și face, pe aproape tot parcursul jurnalului, un lucru esențial: *se joacă*. Dar cu subțirimea de spirit a intelectualului în formare și cu intuiția stilistică a scriitorului care știe să exploateze orice resurse. „Mărunțișurile“ cotidiene nu sunt, însă, consemnate oricum, ci așezate în structuri metaforice delectabile, mai mereu surprinzătoare, încât jurnalul devine, fără echivoc, literatură autentică. Iată un exemplu de „rafinare“ a amănuntului anodin: „Când oboseala începuse să ne otrăvească măduarele, unul a scăpat o ladă pe o platformă de lemn și merele, într-o rostogolire prelungă și egală, produsă zgomotul pe care l-ar face niște clipe foarte materiale răsturnate pe jos. Clipele – mere ionatane.“.

Așa cum colegul său de generație, Mircea Horia Simionescu, edifică *Bibliografie generală* și *Dicționar onomastic* pe structura aferentă acestor tipuri de text, reușind prin respectarea formală a convențiilor specifice lor să obțină un efect contrar intențiilor „serioase“ anunțate ceremonios în prefață, Costache Olăreanu își face un obicei din a adopta, pentru banalități de tot felul, un discurs ales, bine garnisit cu metafore și comparații, făcând, astfel, pe de o parte, haz de pedanteria stilistică, iar pe de altă parte revelându-ne bucuria unei percepții gratuite a lumii, în care cele mai bizare impresii și asocieri sunt posibile. Un alt coleg de generație, Radu Petrescu, se îndeletnicește și el cu literaturizarea realului, cel mai elocvent în *Matei Iliescu*, în care

autorul își aplică foarte meticulos programul de creație expus în paginile de jurnal ca o mare descoperire în materie de tehnică romanească. Față de el, însă, Costache Olăreanu ia de fiecare dată poezia realului *cum grano salis* și este mult mai interesat de latura comică, absurdă, insolită a lucrurilor. Comparațiile și metaforele sale („Viața la țară pentru un orășean: vrei să-ți aprinzi o țigară și ți se oferă un incendiu întreg.“, „Camelia îmi trimite toate scrisorile înapoi, Uitare și zăpadă.“, „Revăd pe Claudia. Peste oraș, valuri de stele.“, „Din balcon privesc luna. Culmea-culmilor! Semăna cu un glob de aur.“ – putem întrevede aici foarte ușor persiflarea unei comparații clișeizate) conțin mai totdeauna o poantă, fac haz de un aspect nelalocul lui, de o situație paradoxală, incomodă sau comică de-a dreptul. Radu Petrescu vâna și el „o mie de nimicuri“, cum plastic se exprimă Eugen Simion în *Scriitori români de azi*, dar nu se abătea nicicând de la criteriul suprem al frumosului, al splendorii. Cu câteva fire de iarbă și o floare, el compunea un mediu idilic cu o putere de fascinație cu nimic mai prejos decât a masivelor decoruri romantice.

Costache Olăreanu are, față de autorul lui *Matei Iliescu*, vocație comică și ludică. Îl regăsim cu prisosință în această calitate și în simpaticele texte de proză (ultra)scurtă grupate în ediția de la Cartea Românească a *Ucenicului*...din 1979 sub titlul *Portrete și alte scrieri*. O „privire din avion“ asupra titlurilor acestor, să le spunem, tablete, trădează aceeași fibră de scriitor comic, cu gustul asocierilor inedite: *Constantin sau leneșul capabil*, *Cârpa fumigenă*, *Bărbat cu câine la picior*, *Ingineri și moralști* sau *Cărți și usturoi*, un text în care comicul de limbaj, de situație și de nume se împletesc, așa spune, păstrând proporțiile, caragialian. Figura domnului Alcibiade, „bibliotecar gras și erudit“, alimentul pe care îl consumă, „zlănina“, în contrast flagrant cu locul și momentul, felul specific de a-l rosti pe „s“, toate se succed pentru a culmina, apoteotic, cu un nume de față care strică toată vraja unui diafan *coup de foudre* al povestitorului: „M-am dus să-i caut fișa (mi-a fost destul de ușor s-o găsec pentru că erau puțini cititori în sală) și astfel i-am aflat numele. Se numea Nutzi Tărăboană și citea *Împărăteasa Teodora a Bizanțului*“. Autorul dă dovadă și în jurnal de o inteligență lingvistică remarcabilă, arătându-se de mai multe ori fascinat de rezonanța numelor, care îi sugerează analogii bizare, câteodată livrești: „Aspirine, sticle cu apă fierbinte la șale, frecții, injecții Naiodin (cu accentul schimbat, parcă numele unui personaj din Gogol sau Tolstoi).“, „Toată dimineața mă chinui din nou la *Bustrophedon* (parcă denumirea unui medicament). Asemenea reflecții disparate confirmă, de fapt, o particularitate a scriitorului pe care o remarcăm, cu diferențele de rigoare, și la colegii târgovișteni și care îl însoțește în toată opera sa: fascinația față de text, față de o latură a lucrurilor care scapă privirilor unei lumi prea comode, prea grăbite și prea pragmatice.

Ucenic la clasici ar fi putut să reprezinte în mai mare măsură o carte-document. Ea este, oricum, valoroasă sub acest aspect chiar și prin puținul pe care îl aduce în materie de evocare a vieții studențești și mai ales a lui G. Călinescu în postura de profesor și de model. Dar scrierea rămâne, mai degrabă, în ansamblu, un fals jurnal. Ea este o suită reușită de idei năstrușnice (Costache Olăreanu ține și câteva jurnale imaginare ale prietenilor!), o demonstrație de libertate a gândirii creative, cu experimente lipsite, spre deosebire de cele ale lui Radu Petrescu, de pretenții de inovare spectaculoasă. Este opera, mai întâi de toate, a unui spirit tânăr, care propune un alt mod de a privi lumea, cu retina încă proaspătă, un fel de contemplare gratuită, ca aceea, predistă, atât de mult comentată a lui Ilie Moromete de pe podișcă, în urma căreia fiecare trecător își trădează o ciudățenie, o anomalie, un tic verbal. Toate acestea apar, însă, la Costache Olăreanu, parcă pe nepusă masă, când tabloul era mai reușit. „Intrusul“ nepoetic nu se dezmințe niciodată, răzuind poleiala în care autorul a îmbrăcat anodinel. Utopia sublimului este răsturnată, colțul cubului a fost sfărâmat. Dar rezultatul este, din fericire, o carte bună.

Cartea lui Costache Olăreanu este demonstrația de forță a faptului mărunț, a rutinei cotidiene, cărora diaristul le scoate la iveală resurse artistice nebănuite. Ceea ce face ca însemnările să poată fi citite ca pagini veritabile de literatură este cultivarea surprizei, a insolitului inserat exact acolo unde cititorul s-ar fi așteptat mai puțin.

Geo Vasile

Autoarea cultivă mărturisit un free-style incitant, colocvial, pe măsura vremurilor pe care le trăim, având grijă să-și ocrotească mintea, inima și literatura de “oameni cu singurătăți la urechi”, într-o insulă ad-hoc a amintirilor vârstei de aur a copilăriei, aflată la polul opus realității începutului de mileniu, una a anomiei, a prăbușirii valorilor morale, a traficului cu orice, a utilitarismului și mercificării, a agresiunii și absurdului, a desrădăcinării și pierderii reperelor...

cronici

ANGI MELANIA CRISTEA: INGENUITATE, INGENIOZITATE, STRANIIETATE

De pe coperta IV a volumului “Căutătorul de pokemoni” (Editura Paralela 45, 2017, colecția Qpoem) aflăm că Angi Melania Cristea (25 decembrie 1976, Craiova) este profesor de limbă română în Cetatea Băniei. Ea face parte din seria de aur a poetelor douămiiste, afirmate inclusiv pe fb.: Isabela Nicoară, Ofelia Prodan, Mihaela Oancea etc. Despre substanța scriiturii în spiritul intuițiilor veritabile generatoare de poezie ca rod al unei conștiințe estetice sigure, scrie, ca de obicei, memorabil, Felix Nicolau: “Mai nou, pokemonii se ascund în texte cu vibrato senzorial, sub jerbe de metafore. Poekemonii s-au poetizat, au devenit lirici și ghiduși. Odată descoperiți, ei își arată și fața reală, vlăguită de simulacre. Se recomandă lectura prin incizii rapide, nemiloase”. Ilustrăm acest citat printr-un text scurt: “cerul este precum o capcană de cerbi în care/ ne prindem inimile/ timpul cu aritmii lui crește ca o iederă// de ce te-ai depărta de ziua care se scutură ca un câine ud pe trotuar?/ aud cum inima ta se lipește de miezul pământului/ /rodie neagră”.

Autoarea a debutat în 2014, având la activ încă 3 volume. Noi ne vom referi la *Pietrele soarelui* din 2016 (Editura Aius), volum care are pe coperta IV o prezentare a poetei făcută de Alex Ștefănescu.

Nouă ni se pare că această culegere, în ciuda unor sechele ale începătorului, cum ar fi prozodia-corset ce împietrează uneori asupra limpezimii frazării lirice, excelează prin frumusețea unui mix de ingenuitate și ingeniozitate, de exultare feminină și exaltare ideatică, de vitalitate metamorfotică și dinamism juvenil, de performanțe expresive extreme prin straniețate și ineditul lor, naumiene sau bacoviene, și epifanii: “joia când se deschid cerurile/ îmi potrivesc ceasul/ după un astru/ scara vieții miroase a cetină/ a fum colorat în albastru”. Viitorul acestui tip de poezie nu poate fi decât partitura surrealită pe fundalul unui oniro-expresionism, cu subtile, captivante tușe cromatice.

Poezia din volumul la care ne referim, scrisă de Angi Melania Cristea cu toate simțurile în alertă, amprentate parcă de zbuciumul peren al valurilor mării, supralicitează culorile idealității, umanizându-le (“din vitralii surăd portocalii secunde”), în opoziție cu clar-obscurul realului. Nu lipsesc nici tipologiile umane contrastive, a se citi în acest sens poemul “Extraterestru”, cel ce întrupează poetul și condiția derizorie a poeziei în acest început de mileniu, în disprețul dictatului modei ce omologhează doar vidul sufletesc al celui foarte terre-à-terre “cu părul geluit pantofi roșii/blue-jeans forfecăți” sau al fumoasei profesoare “cu o fustă scurtă-scurtă” ce respiră prin toți porii calme, luxe et volupté, de vreme ce a devenit o obișnuință “ca viața să umble fardată la ochi mirosind a Chanel”.

Nu de puține ori cotidianul vieții, exterioritatea lui invazivă, cu stările sufletești aferente, se întrepătrunde cu ceea ce psihologii numesc și definesc la vie interieure: “ziua în care m-am îndrăgostit era albă/ curierul suna disperat cu un teanc de reviste sub braț/ vecinul miop completa un rebus alambicat/ cultura se mutase la taverna din colț/ yupiii nu va da faliment nici anul acesta/ când nu pot să scriu zilele mi se colorează în roșu/ ca niște pești din acvariu mă sar din calendar într-un soi de ciuleandră/ vecina de la parter așteaptă pensia/ cu o cheie roz sub braț”.

Conotativ-denotativă, metafora implicită însoțește fără greș acest tip de onirism cu ochii deschiși à la Dimov sau Virgil

Mazilescu, fără să atingă însă cote de tragism specifice acestuia din urmă, ci mai mai curând ducându-ne cu gândul la ambitusul alegoric, satiric, fin ironic, umoristic din scrierile unor Geo Dumitrescu, Urmuz, Ionesco etc.

De altfel cam toate poeziile fac naveta între realitatea populată de personaje, urbană, socială, peisagistică, de cele mai multe ori purgatorială (“vise cu gust de mușcăi umplu salteaua ortopedică/ bătrânul își târăște piciorul bolnav prin omăt/ cu dosarul de pensie sub braț”) și sferele înalte ale unui univers expresiv, lingvistic, mitopoietic, poate singurul, în care poeta se simte ca acasă, ce include firește iubirea (a se citi impecabila poezie “Zero sentimente”), sau mai bine zis, ceea ce italienii numesc innamoramento/ îndrăgostirea: “la minus zero grade m-am îndrăgostit ca/ un om de zăpadă de linia

viermi de mătase cât se va mai bea poezie?/ cât vom mai locui într-un glob?/ nu se știe nu se mai știe...”

Printre alte virtuți, poezia o are și pe aceea de a salva viața printr-un tip de energie creativ-taumaturgică. Angi Cristea are această putere magică în chip de lumină, pe care trebuie s-o descopere sau redescopere cu fiecare carte. De vreme ce astăzi, mai mult ca oricând, poezia pare a fi încontinuu îngropată sub haldele de steril socio-politic, menit să polueze natura, viața oamenilor, creația.

Poezia, ne sugerează autoarea volumului “Pietrele soarelui”, are misia de a recurge la cheia magică cu care a fost hăruiată, înlocuind prin oferta ei miraculoasă, cardul la modă, al plăcerilor de tot felul, al puterii, dar și al arsenalelor de arme letale. Trebuie însă să fim atenți: poezia nu este un panaceu al vindecării de toate relele și rănilor lumii, de

lunii /cui am lăsat haită de lupi suri când/ iarna mi-a sculptat în obraji flori de gheață?/ aștept să mi se dezmoștească inima cât omăt, Doamne, cât omăt”.

Scriitoarei Angi Melania Cristea, mai ales din acest volum, i se poate aminti dihotomia de-acum clasică între poezia e non poezia, titlul unui faimos eseu al esteticianului și filosofului Benedetto Croce, căci poeta e mult prea inteligentă spre a nu face deosebirea între unele versuri ce nu ocolesc déjà-dit-uri, clișee sau teribilisme, tip épatons le bourgeois și fragmente emoționante de poezie pură: “după ce norii vor aluneca la zenit/ îți voi spune în cât de albă tăcere am iubit/ sufletul meu se va decolora /sare și vânt/ mări și nisipuri vor roade lent în cuvânt”.

Autoarea cultivă mărturisit un free-style incitant, colocvial, pe măsura vremurilor pe care le trăim, având grijă să-și ocrotească mintea, inima și literatura de “oameni cu singurătăți la urechi”, într-o insulă ad-hoc a amintirilor vârstei de aur a copilăriei, aflată la polul opus realității începutului de mileniu, una a anomiei, a prăbușirii valorilor morale, a traficului cu orice, a utilitarismului și mercificării, a agresiunii și absurdului, a desrădăcinării și pierderii reperelor: “îmi amintesc de firele de lămâiță/ cum striveam fragi între dinți/ și mă scâldam în miros de regina nopții/ cu genunchii juliți/ ai un card pentru o noapte la stână?//dacă nu dă-mi o gură de lună ieri striveam iarba cu piciorul înotam printre cuvinte lucioase azi alerg prin orașul cu o mie de guri să cumpăr cărucioare pline cu

necredință și nefericire, nu e un tranchilizant și nici un drog. Poezia, dincolo de orice retorică, este expresia unei opțiuni, inclusiv în cazul cărților semnate de Angi Cristea, confruntându-se nu doar cu semnificația adâncă a realității, ci mai ales cu neconținutul, indescifrabilă împletire între viață și moarte.

Altfel spus, ne pune pur și simplu în fața existenței acelei taine despre care a scris Lucian Blaga: „Eu cu lumina mea sporesc a lumii taină”, așadar nu pentru a o dezlega, spre deosebire de intențiile investigative ale filosofiei și științei (descoperirea bosonului, zis și particula lui Dumnezeu!!!), ci spre a-i constata existența inexorabilă și chiar necesitatea.

Poezia nu oferă o virtuală lume locuită de zâne, nu pledează cauza frumuseții absolute, ci pe cea a neputinței de a despărți semnele morții de cele ale vieții, non-sensul de sens, instinctele joase de aspirațiile cerești. Poezia și arta ne salvează de vid, căci ne silește să-l înfruntăm interiorizându-l, metabolizându-l. Ne călăuzește spre un centru, centrul pierdut ce se află chiar în noi, centrul lăuntric unde infimul se poate conecta cu imensul. Poezia este o neîncetată căutare a divinității pierdute, reperabilă și în această declarație de dragoste în direct, semnată Angi Melania Cristea: “te iubesc cu nebunia mea răstignită între cuvinte/ valuri se sparg silabe înnoată înspre mal/ simt dulcea pasăre a tinereții ticăindu-mi în piept/ prea marea mea iubire în adâncul mărilor/ pulsează un ocean”.

Teo Cabel

Stupul cu povești

Tudor Cicu înapricează cuvintele în albine lucrătoare oferindu-le drept stup cartea **Azaplar**, editura eLiteratura, 2015. Cititor înverșunat de mic, cuvintele îl magnetizează pe autor, cum spune el însuși. Locurile sale natale i-au impregnat existența cu atmosfera de neuitat a copilăriei și a adolescenței; plecat în viață l-au urmat, dar le-a și păstrat cu fidelitate, până când într-un târziu, al maturității, în clocot, în adâncul firii sale, modalitatea de a se elibera de această tensiune a fost să le aștearnă pe coala de hârtie ca ramele în stup.

Azaplar este volumul de bază al povestirilor despre semenii săi, comuna Comana, dinaintea impunerii regimului comunist, constituind un tablou al acelor vremuri, în acel colț de România, Dobrogea, despre care și Zaharia Stancu a scris în „Povești de dragoste”. Din prea plin de lectură autorul, în majoritatea povestirilor, altoiește acțiunea pe un ram de esență literară clasică, Dostoievski, Moliere, Liviu Rebreanu, Cehov, și din literatura contemporană, Liviu Ioan Stoiciu, Vasile Băran, Marin Sorescu, Emil Cioran, Fănuș Neagu, Dorin Tudoran, Vasile Tărățeanu. Asociații inedite nu îți dau voie să adormi în banalități înșirate pe hârtie, harul său de povestitor valorifică viața lângă marea literatură, cititorul fiind trimis, oarecum făcut curios, la citit. Textul despre x din particularul anonim îl face prin povestire viu, valabil ca exponent uman. La câte miliarde de oameni suntem pe planetă nu cred că sunt povești destule despre noi. Tudor Cicu, cu talentul său, adaugă vieții literare ipostaze din viața reală, neștiute, nu neapărat eroice, dând însă culoare timpului despre care vorbește și unor tipologii de oameni.

Din **Azaplar**, roiesc sub imboldul creației, alte măști, care își fac proprii stupi, materializați în volumele; **Tătărușca**, editura eLiteratura 2016, inspirat din povestirea *Fata lui Macsude*; **Fata cu smochine**, editura Editgraph. 2016, din povestirea *Fata din depărtări*, și **Copil din flori**, editura Editgraph 2017, inspirat de povestirea *Secretul*.

În **Copil din flori** balanța vieții este dereglată pentru Victor, protagonist pe scena vieții fără traseu de viață, durabil, de la ursitoare. Deși crește între ai săi, trăiește între ei, traiul său pare o farsă a sortii făcută uni om „într-un balon de săpun”. Legătura cu mama sa este formală mai mult, rădăcinile sufletului său sunt ancorate în mirajul copilăriei de bunicul Stoenciu Gheorghe și de bunica Elisaveta, care „sfârâie fusul cu îndemănare de adormea și motanul de la picioarele ei, iar ei, copiii, ascultau pe rogojină poveștile cu gurile căscate, de le închidea bunicul când venea de afară. Așa „adormea visând cum toate poveștile bunicii se îngheșuiau să intre în colivile ce le purtase cu bunic-său pe umeri”.

Vremea școlii nu are amintiri frumoase pentru Victor. Copiii îl jigneau pentru că nu aveau tată, vorbeau ce auzeau de la părinții lor. Maria, mama sa, încântată la tinerețe de cine știe ce Don Juan, dezamăgită de cel căruia i s-a dăruit, nu a mai vrut să-i pomenească nici numele.

Copil fiind are o întâlnire cu un uscățiv, Arsenie; vorbește acestuia îl pun pe gânduri, dar mamă-sa nu recunoaște nimic când este întebată despre el.

Se mărește și trece prin experiența dură a muncii câmpului, deși era firav și ar fi fost bine să continue școala. Muncește la CFR apoi, ajunge la o fermă. Aici are o nouă experiență, cu Arșunel, asemănătoare celei din copilărie cu Arsenie. Amândouă s-au terminat cu reacții violente din partea sa, din cauza tensiunii pe care el a simțit-o în prezența celor doi. Ar fi putut unul dintre ei să fie tatăl lui? Amândoi băteau aporouri despre acțiunile lor amoroase din vreme când rămase mama lui gravidă, exact din acele locuri. Întrebarea rămâne fără răspuns.

Și dragostea, sentimentul care dă putere sufletului uman, pentru el este calea pierzaniei. Iubirea sa pentru Lamia, hotărârea lor de a fugi împreună, nu au urmări favorabile lor. Urmăriți pe câmp, Victor este împușcat de rudele fetei. Happy-end-ul nu este un ingredient valabil în aluatul vieții sale.

Tragic acest destin, al omului măcinat de conștiința că nu are tată. Îi lipsește ceva esențial din viață și nu se poate împăca cu această situație. Se desprinde o idee frumoasă din carte: copil fiind, chiar și din flori, copilăria are farmecul ei. Odată cu trecerea anilor se conturează personalitatea omului care nu mereu are șanse favorabile de a se dezvolta, de a-și găsi făgașul în relativitatea aceasta imensă pe care o numim normal.

Îndrăznelile poeziei, sau adorație și invocație în rugăciunile erotice

Liliana Ghiță Boian, *Vitraliile iubirii*,
Ed. Casa Ciurea, Slatina, 2010

D-na Liliana Ghiță Boian a debutat încă din 2002, a parcurs un proces de acumulare lent, ca apoi să explodeze în ultimii ani cu o poezie de rezoluție personalizată și un rang înalt de specificitate. Totuși această evoluție rămâne unitară și nuanțată într-un univers monotematic al poeziei de dragoste, cu rare „evadări” spre incantația religioasă.

Chiar autoarea se declară o poetă a iubirii, cu toate că poezia sa trece printr-o eflorescență tipologică normală, fiind performată de urmașii lui Adam, cărora nimic din ce este omenesc nu le-a fost străin, ca să parafrăzăm un celebru dicton; iar titlul primului volum de debut „Sfășiere de lumină”, rămâne definitoriu pentru întreaga creație poetică de până acum.

Primul volum, „Sfășiere de lumină”, ed. Dosoftei-C.D.Radu, Slatina Olt2002, apare la mare distanță în timp de următoarele: „Vitraliile iubirii”, ed. Casa Ciurea Slatina, 2010, „Culoarea femeii”, ed. Inspirescu, Satu Mare, 2016, „Metamorfoza iubirii”, ed. Inspirescu, Satu Mare, 2016, pentru ca anul 2017 să fie anul exploziei și al afirmării definitive prin: „Ciutura cu fluturi”, ed. Life-Art, Drăgănești-Olt, „Rugăciune pentru tine”, ed. Life-Art, Drăgănești-Olt, „Rugăciuni despletite-n curcubeu”, ed. Life-Art, Drăgănești-Olt.

Erosul și imaginarul poetic fac casă bună de la începuturile lumii, și se armonizează într-o creație unică, mediativă sau nostalgică, spirituală sau vizionară, ca reacție socială sau energie interioară. Generalizând, toate textele par să fie scrise la aceeași vârstă de creație, ignorând etapele ascensive ale existenței, ceea ce, încă o dată, conferă structură și semnificație unitară unei biografii poetice diferite de cronologia existenței.

Este de remarcat ciclul sfășierii din „Vitralii..”, sentiment revelat în douăsprezece poeme, toate cu titlul „Poem neterminat”, „Poem neterminat 2”...etc., în care sfășierea se referă la lumină („lumină sfășiată”), la gând, la suflet, la „capriciile autumnale” și ele sfășiate, la nervi, lacrimi, tăcere, „răni afective mai vechi sau mai noi/se activează periodic *sfășiate-n nostalgii*”, chiar și „cotidianul frust” este sfășiat, lumina, întunericul, și, apoteotic am spune, „strigă hematiile

sfășiate risipindu-și culoarea”.

G.Călinescu, un critic întotdeauna atent la distribuția cronologică și specificul geografic ale poeziei erotice, denumea iubirea dintre oamenii maturi și exprimarea ei lirică drept „petrarchistă” – o exprimare ceremonială, discretă, aristocratică, spre deosebire de iubirea turbulentă, în manifestare fizică, formulată ca „boccacescă”, din universul „Decameronului”.

Evident, formula, expresia, stilul erotic evoluează și în poezia d-nei Liliana Ghiță Boian, și avem o etalare de ars amandi, de la modul ingenuu, adolescentin, până la dragostea cosmică: *Spune-mi ceva nevinovat și simplu/ ceva situat între sunet și culoare/ doar azi îndrăgostit de tine/ să mă simt multiplicat cromatic/ în fluturi care pier în lanuri* („Spune-mi...”)

Dacă primele volume conturează o filosofie de viață, cele mai noi sunt iluminate de fiorul creștin al iubirii de Dumnezeu. Trebuie să spunem că sunt foarte rari Psalmii feminini, de regulă, credincioasele se roagă la Maica Domnului, exprimarea divină a tuturor ipostazelor feminității și invocă demonstrația supremă a rugăciunii prin versetul „precum în cer, așa și pe pământ”.

Iată cum se roagă poeta: *Doamne, miluiește-mă/ azi și pentru totdeauna pe mine/ femeia care nu pot să fiu/ decât o veșnică ușă între zidul ignoranței/ și cartea deschisă a memoriei colective (...) ofetă-mi, Doamne, o sărbătoare a iubirii!* („Pictorial”).

Poezia d-nei Liliana Ghiță Boian se conturează mai pregnant specifică și nuanțată cu cât apare într-un context saturat de sexualitate, când doar arta adevărată sau bunul simț mai pot constitui o cenzură, în rest, nimic nu mai este interzis.

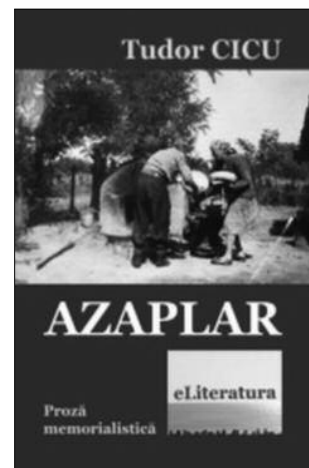
Sistemul interdicțiilor intervine în creația autoarei, dar poezia și le formulează singură, nuanțat și discret, într-un discurs de tip renașcentist care ar caracteriza poezia lui Petrarca sau sonetele lui Shakespeare.

Între toate creațiile acestui autor monotematic dedicat exclusiv dragostei, volumul „Vitraliile iubirii” rămâne reprezentativ și definitoriu între toate celelalte cărți publicate de autoare.

Aureliu Goci

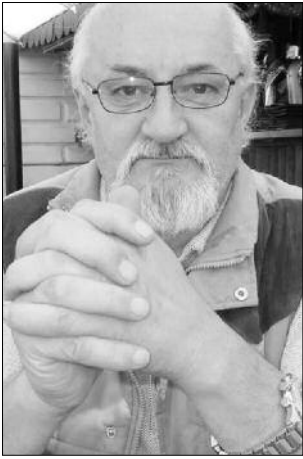

Erosul și
imaginarul
poetic fac casă
bună de la
începuturile
lumii, și se
armonizează
într-o creație
unică,
meditativă sau
nostalgică,
spirituală sau
vizionară, ca
reacție socială
sau energie
interioară.

cronici

Aurel Sibiceanu

Înainte de a intra în casă, scoate o ciatură cu apă din puț, privește-te în oglinda ei și toarnă-ți-o în cap. Te vei simți mai bine și, ușor-ușor, îți vei intra în rosturile tale... Să vii la toamnă, să-ți dau niște puieti de prun... Mergi cu Domnul în pace și, dacă te mai chinuiește celălalt, toarnă-ți încă o ciatură cu apă pe cap, că apa e cântată de cuc și urlată de lup.”

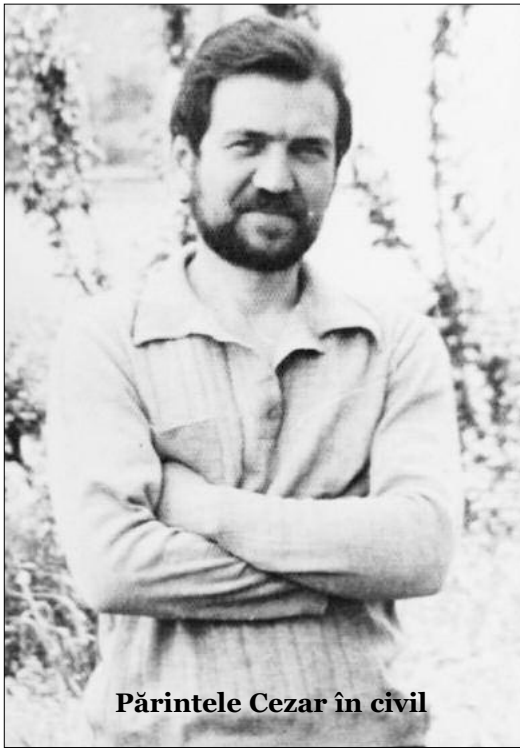
Glorioșii ani ai ratării

„În țara străină a păcatului”

La nici o lună după lectura colectivă din apartamentul Laurei Cara-Dima, Părintele Cezar m-a oprit, după o ședință de cenaclu, și m-a rugat, cu o delicatețe pe care nu și-a pierdut-o niciodată, să rup din timpul meu și să-i ascult poemele, așa cum le refăcuse între timp. Părintele venise la oraș cu o motoretă. Peste puțină vreme, din motive de prelungire a cenaclului în preajma unor sticle cu vin popesc, cu care ne dăruia, spre creștinească cinstire, a început să vină cu o bicicletă hazlie și așa avea să ajungă la oraș până când s-a retras definitiv din viața literară a Piteștilor. Am coborât agale pe Calea București și am zăbovit în Expo Parc. Pe drum mi-a povestit câte ceva din viața sa – avea 10 ani peste mine și, după cum aveam să aflu, trăise destul de intens. Făcuse armata la Botoșani. Milităria în sine nu-i lăsase amintiri prea plăcute, în schimb îl încântaseră locurile și bunătatea băștinașilor. Cu timpul, avea să-mi povestească scene din armată, unde erau de-a dreptul halucinante, altele erau dumnezeiești, puneau în lumină solidaritatea și grația fiilor de țărani, încă nealterați de utopia comunistă. După armată a lucrat în București și Pitești, a practicat meserii diverse: instalator, fochist, caloriferist, electrician, meserii parcă smulse din biografia marilor autori, români ori străini. În toată vremea asta nu l-a părăsit gândul de a-l urma pe tatăl său, preot ortodox, așa că termină seminarul teologic și în 1971 primește parohie în Târnăvioara - Copșa Mică. În 1974 reușește să se mute mai aproape de baștină – primește o parohie în Izvoru de Vede, unde a slujit 4 ani. În 1978 își vede visul cu ochii, acela de a ajunge preot în comuna Zmeura.

Cum ai mei îmi gândiseră o carieră de preot, nu am rezistat și l-am întrebat cum e să fii păstor de oameni? M-a privit, a zâmbit, apoi a căzut pe gânduri. După câteva minute de tăcere, timp în care am ajuns în parc, zice: „Știți, până să fac primele spovedanii nu mi-am închipuit că omul este o lighioană așa de complexă! Am crezut că numai în mine se îngemănează pustiul cu ceva frumusețe, mai mult furat din preajmă și din aproapele nostru umilit de lumea celor fără Dumnezeu... În oameni, nu în chiar toți, sunt mari pustiuri, târcolite de vânturi uscate și de aspru crivăț. Ca preot, aflu astea numai dacă duhovnicul din tine are măiestria de a-l face pe om să-și deschidă sufletul. Cel mai greu este să ascuți spovedania bărbatilor bătrâni, în special a acelora care au trăit ororile războiului și stalinismului. Bun, ascuți ce îi bântuie pe bieții oameni, dar ce soluție le oferi, pentru ușurarea sufletelor lor? E simplu să-i spui unui veteran de război: „Tăicuță, mergi acasă, roagă-te, o să mă rog și eu și sufletul dumitale se va mai ușura, Dumnezeu să te binecuvânteze”. Nu merge, domnule poet, nu prea merge; în sinea lui, omul se întreabă de ce Dumnezeu îndură toate astea, de ce tocmai el a trebuit să nimerească într-un război iscat de alții...” Înțelegeam bine spusele părintelui Cezar, eu însumi ascultasem în copilărie și adolescență, nenumărate amintiri ale unor consăteni ce luptaseră în ultimul război mondial; câțiva vecini, mai în etate, luptaseră chiar în ambele războaie și sufletele lor încă nu-și găsiseră liniștea. Umblau aidoma umbrelor, pășteau vitele pe izlaz, ori prin păduri, cântau pe ascuns melodii triste, din frunză, ori din fluier. Unii își păcăleau mintea sorbind din litra cu țuică, pe care o duceau zilnic în traista cu merinde... Părintele își puncta mărturisirea cu un scrâșnet, când amintirile erau întunecate, cu o reverie greu de descris, când făcea vorbire despre întâmplări plăcute. „Și ce le spui, părinte, l-am întrebat, nitam-nisam, cum ieșiți la socoteală?” „Păi, zice, o vreme m-am mărginit la a le citi „Acatistul de pocăință pentru iertarea păcatelor”, pe care nici eu nu-l înțelegeam cum trebuie, în adâncimea lui. Cred că aveam un an de preoție când mi-am dat seama de neștiința mea în a înțelege preoția... Cineva mi-a adus la spovedanie o copilă, o femeie de aproape 40 de ani, era fără minte din naștere, nu putea vorbi, niciodată nu vorbește, mai era suferindă de ceva boli și părinții se temeau că moare... „Părinte, a zis mama fetei,

mi-e că se prăpădește, vreau să o spovediți și să o împărtășiți, nu se știe când o ia Domnul...” „Dar, îi zic femeii, pe fata asta am văzut-o la sapă, prin sat se spune că e mută și nu tocmai întreagă la minte, cum să o spovedesc?” „Nu știu, părinte, dar aude și înțelege?” Am rămas cu tânăra femeie, am poftit-o să stea pe un scaun, aflat la intrarea în Altar, apoi m-am așezat și eu pe altul, în fața ei, și am întrebat-o, abătându-mă de la canoane: „Ce mai faci, măi, femeie?” Femeia, nici înaltă, dar nici scundă, cu chip clasic, rotunjour, de ardeleană a podișurilor, dar trasă la față și slăbănogită de muncă, a lăsat ochii în jos, și-a adunat mâinile și așa a rămas. Am privit-o, încurcat, ce era să întreb un om care nu putea răspunde... Am continuat: „Pe tine te-a mângâiat cine?” A dat din cap, în semn de da. „Cine?” A ridicat capul, a privit icoanele și a întins mâna spre icoana Maicii Domnului cu Pruncul... Am dat din cap și am zis că e bine... Atunci s-a ridicat de pe scaun, a pornit spre ieșirea din biserică și mi-a făcut un semn vag, să o urmez... A mers în spatele bisericii, în cimitir și s-a oprit în fața unui

Părintele Cezar în civil

mormânt. În poza ovală, de pe cruce, era un bătrân, căruia ea îi semăna foarte mult, trecuse la Domnul în 1960, la vârsta de 80 de ani. „E bunicul tău?” am întrebat-o. A făcut semn din cap că da și i-au dat două lacrimi... Atunci am înțeles câteva versete din „Acatistul de pocăință pentru iertarea păcatelor”, ele sună așa: „Iartă-mă Doamne, că darurile tale fără de preț, le-am risipit, iartă-mă Doamne, că în țara străină a fărâdelegii să plec, am dorit; iartă-mă, Doamne, că talanții pe care mi i-ai dat, i-am îngropat.”

Am pornit spre intrarea în biserică, i-am spus să meargă acasă, că Maica Domnului o iubește. Pe mamă-sa am poftit-o în biserică, am rugat-o să stea pe scaun și am întrebat-o: „Femeie, aveți vreun animal de povară acasă?” „Avem, părinte, zice, avem un cal cu care ne mai facem treburile.” „Și aveți grijă de el?” „Tulai, Doamne, cum nu? E ca și copilul nostru, îi dăm și orz, îl mângâiem...” „Femeie, spovedania ta e gata, acum îți dau și canonul, și leacul pentru fata dumitale. Mergi acasă, dă-i să mănânce și cel puțin 7 zile n-o pune la muncă. Și, ca mamă ce îi ești, fă bine și mângâie-o și pe ea, că e copilul dumitale; au mângâiat-o doar răposatul ei bunic și Maica Domnului...” Femeia mi-a sărutat mâna, mi-a mulțumit, i-am dat binecuvântarea și a plecat.” Întâmplarea povestită de Părintele Cezar mi s-a părut neînchipuit de frumoasă și grăitoare despre firea întortocheată a omului, așa cum și acum mi se pare. Prietenul meu cel nou, părintele, a continuat: „Domnule poet, de la spovedania asta nu am mai avut liniște, mii de întrebări m-au încăierat și corpul mi-a fost cuprins de dureri nemaștiute până atunci, practic nu era parte a corpului, în care să nu simt dureri. Netrebnicul de mine a început să cârtească împotriva Domnului, pe care încercam să-l slujesc fără

prihană... Am început să pun la îndoială liberul arbitru, pe care Pronia ni l-a lăsat, nu puteam înțelege rostul acestui dar, mi se părea o justificare pentru puterea tot mai crescândă a Necuratului, am ajuns până acolo încât în sinea mea am zis că toate cele sfinte nu-s decât invenții, instrumente pentru a ține omul captiv în țarcurile celor puternici. O lună de zile am trăit cu întrebările nenumărate în cap și cu durerea generală în trup, o lună de zile m-am dus la biserică fără vlagă și har, de parcă aș fi fost un strungar care merge zi de zi la uzină, să câștige pâinea cea de toate zilele, obidă pentru care nu-ți trebuie har ceresc, ci doar un trup sănătos... Într-o noapte am avut un vis, se făcea că stăteam într-o ceață și la mine soseau câteva cuvinte din „Acatistul de pocăință pentru iertarea păcatelor”: „Ieși din țara străină a păcatului, ieși din țara străină a păcatului”, și tot așa, până m-am trezit în sudori... Peste câteva ceasuri a sosit un sătean, mi-a adus la cunoștință că fiul său ar vrea să fie cununat în duminica ce vine. Mi-a venit să-l mustru, să-i spun că nu așa se face treaba asta serioasă, că trebuia să vină cu viitoarea lui soată și să se mărturisească. Dar, cum eu însumi, preot, eram cu totul în pierzanie, am zis: „Bine, omule, așa să fie, rămâne cum ai stabilit...” După ce a plecat creștinul, am plecat și eu, am mers la duhovnicul meu, un preot cam la 60 de ani. Părintele ședea pe prispă, curătea un măr cu briceagul de altoit pomi...” Scena asta îmi era cunoscută, așa îl văzusem în copilărie pe străbunicul meu - ședea ori pe prispă, ori pe o treaptă a scării casei, cojea câte un măr, fie cu briceagul de altoit, fie cu cel pe care purtase la brâu în Primul Război Mondial. Străbunicul se prăpădise în 1962, la vârsta de 82 de ani. Aici l-am întrerupt pe Părintele Cezar, i-am zis: „Părinte, iertare, dar aveți o delicată stofă de prozator...” Părintele mi-a mulțumit pentru apreciere și a continuat: „Duhovnicul, căruia musai trebuia să mă mărturisesc, nu se cădea să cunosc doi oameni în starea în care mă aflu, m-a privit și m-a îmbiat să stau pe un scaun țărănesc, cu trei picioare, și mi-a zis: „Cezare, Cezare, bag samă că umbli teleleu prin țări străine, dar bine pitulate în tine... Simt că ai așa, o răcoare, și în oase, și în suflet...” Cum tăceam și îl priveam mirat, duhovnicul a continuat: „Mergi în pace și slujește-l pe Domnul. Și noi, preoții, suntem oameni, încercările, căderile și înălțările noastre sunt mai aprige... Înainte de a intra în casă, scoate o ciatură cu apă din puț, privește-te în oglinda ei și toarnă-ți-o în cap. Te vei simți mai bine și, ușor-ușor, îți vei intra în rosturile tale... Să vii la toamnă, să-ți dau niște puieti de prun... Mergi cu Domnul în pace și, dacă te mai chinuiește celălalt, toarnă-ți încă o ciatură cu apă pe cap, că apa e cântată de cuc și urlată de lup.” „Părinte, am zis, nu ar fi mai bine să pui toate astea pe hârtie și să le citești în cenaclu?” „Vezi, dumneata, domnule poet, pentru mine poezia este cămașa mea de sudoare a minții, în ea mor și înviez, cu ea vreau să-mi încerc norocul...”

Va urma

O cuvenită îndreptare

În numărul din martie 2015, al revistei noastre, în care l-am evocat pe sculptorul argeșean Gheorghe Marcu, am scris următoarele, când am tratat vicisitudinile inerente ale vieții lui: „Liviu Luca, liderul de sindicat din SNP Petrom (...) i-a plătit, în numele lui Marcu, proprietarului de drept al locuinței o apreciazabilă chirie, pe mai mulți ani.” Din păcate, lucrurile nu au stat așa, oferta d-lui Luca, despre care sculptorul mi-a vorbit, cu prilejul unei întâlniri la „Muzeul Literaturii Române, nu s-a concretizat în faptă. Această realitate (neconcretizarea ajutorului promis de L. Luca) mi-a fost comunicată de doamna Aurora Marcu Gal și, așa cum se cade, îmi cer iertare pentru informație eronată, dată publicității fără o verificare prealabilă, și trag nădejde că o voi dobândi.

AUREL SIBICEANU

Februarie 2018